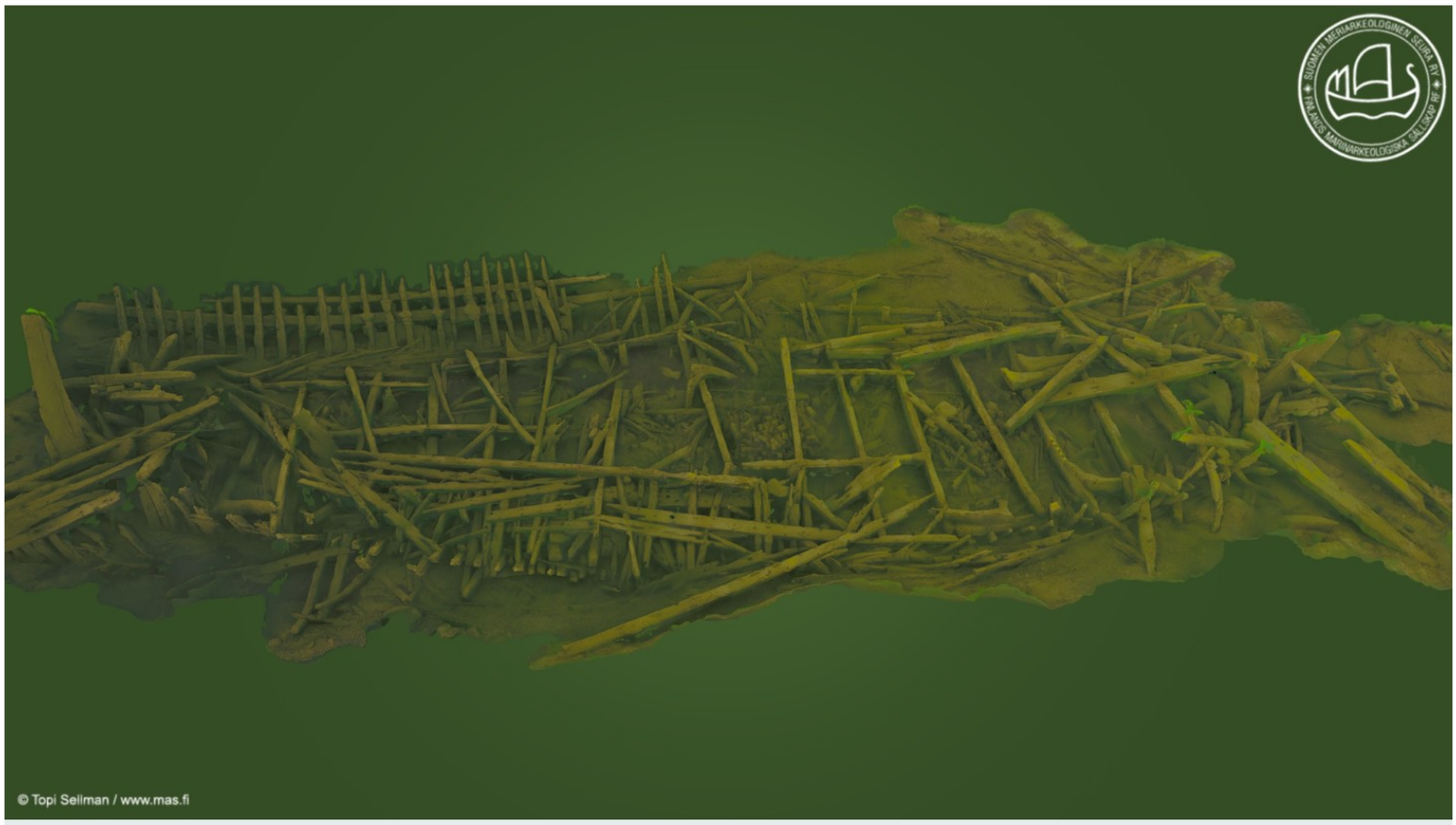

Uunihylky (Kirkkonummi) MVID#1183

Uunihylky vaikuttaa olleen noin 32m pitkä, tammesta tehty tasasaumainen purjealus, joka lienee uponnut 1600-luvun alkupuolella. Alus on mitä todennäköisimmin Ruotsin "kruunun" aluksia, joko kevyesti aseistettu sotalaiva tai jahti.

Sijainti (WGS84) ja viimeisen tarkastuksen päiväys: Lat: 59° 56.9607' N, Lon: 24° 25.1453' E // Heinäkuu 2022

Syvyys & pituus & suunta: Syvyys noin 8-9m, pituus noin 32m ja kölisuunta noin 320°/140°

Tutkimusryhmä ja raportoija: MAS Porkkalan tutkimusleirit ja Markku Luoto

Tutkimusaineisto: https://masdownload.mikrojebe.fi/kohteet/1183_Varmb%C3%A5dan_Uunihylky/

Linkki Muinaisjäännösrekisteriin: https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=118…

Linkki tähän sivuun: https://mas.fi/fi/julkaisut/hylkykohteet-merialue/uunihylky-kirkkonummi-mvid1183

Uunihylyn sijainti kartalla suhteessa muihin muinaisjäänteisiin

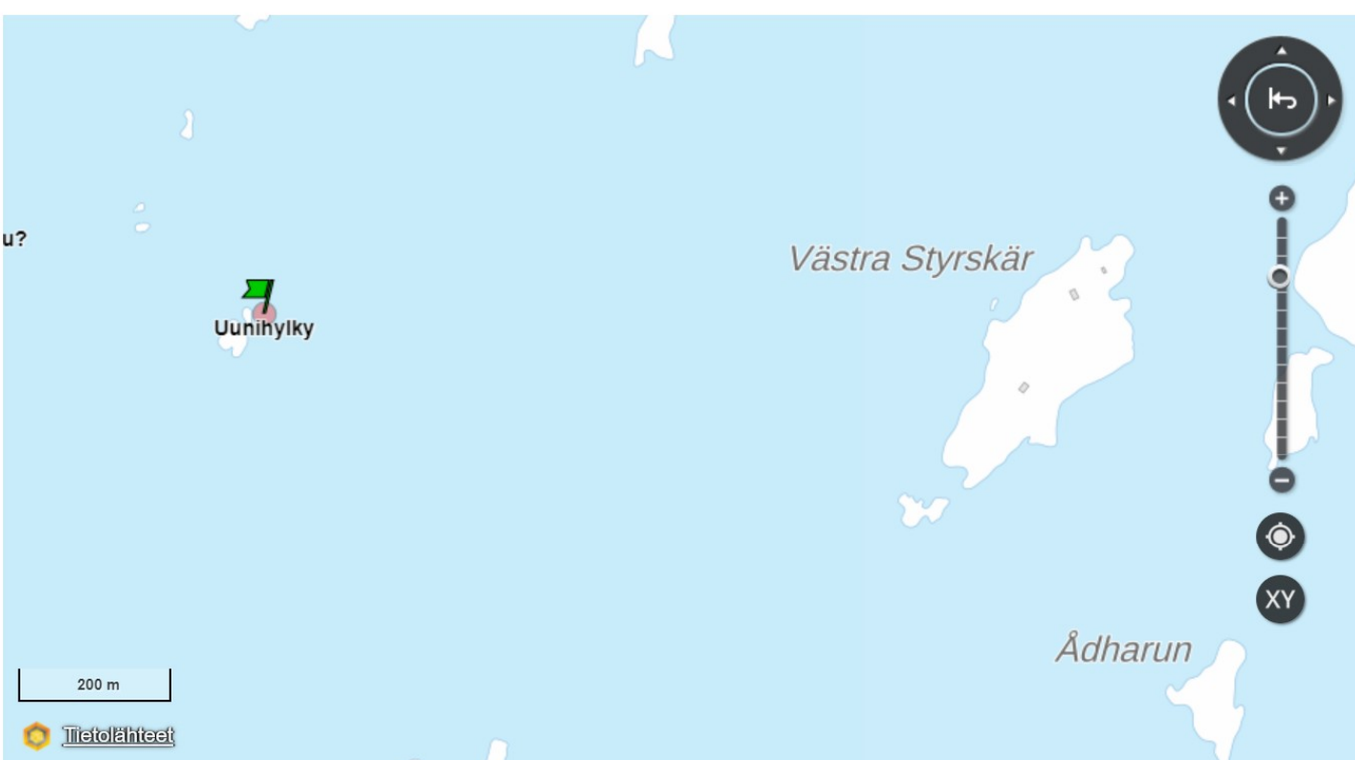

Suoritetut tutkimustoimenpiteet

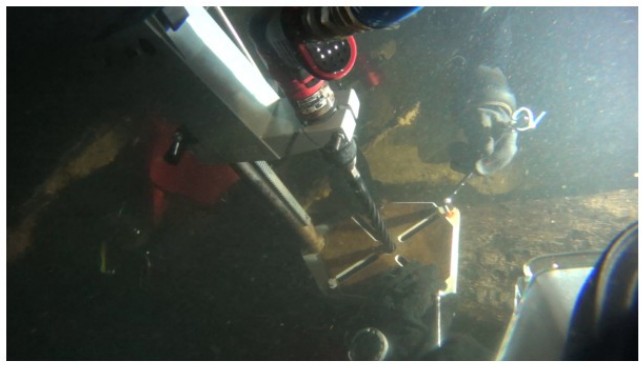

Tutkimuksen tarkoitus oli Itämeren hylkyjen 3D-ontologian täydentäminen ja Uunihylyn poijuttaminen Porkkalan Hylkypuiston sukelluskohteeksi sukeltajia varten ja ankkurointivaurioiden välttämiseksi. Hylky paikannettiin GPS:n ja Kyppi.fi-palvelun koordinaateilla, jotka osuivat suoraan hylyn keskiosaan. Uunihylyn löytöalue rajautuu hylyn välittömään läheisyyteen. Hylkyaluetta tutkittiin viistokaikuluotaamalla sekä sukeltamalla. Näkyvyys oli usein erinomainen. Uunihylystä otettiin tutkimuslupien mukaiset kairausnäytteet. Näytteiden otto ja niiden ottopaikat videoitiin. Useat vapaaehtoiset kuvasivat hylkyä MAS:n 2020 kenttätyöleirillä "fotogrammetrisesti" 4k videolla ja 4k & FHD stereovideolla. Kuvaus suoritettiin rakenneosien ja artefaktien kohdilla alle metrin etäisyydeltä, mikä tarkoittaa, että kuvan erottelukyky on parempi kuin ihmissilmän vastaavalta etäisyydeltä. Lisäksi havainnoitiin yleisesti puumateriaalin laatua ja rakenneosien kiinnitysmenetelmiä sekä artefaktien sijaintia.

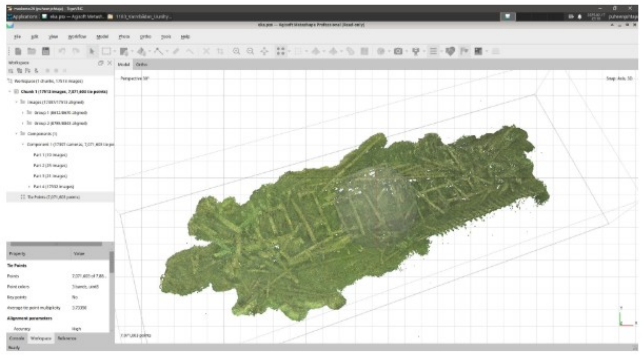

Koko hylkyalueesta tehtiin 3D-malli, jossa on yhteensä 17 513 kuvaa, joista muodostetussa 3D-mallissa on yli 30 miljoonaa monikulmiota, kooltaan noin 1,8 GB. Sketcfabiin ladattu versio jouduttiin pienentämään noin neljännekseen täydestä tarkkuudesta. MAS:n 2022 kenttätyöleirillä huomattiin, että lieden vieressä olleen ison "kylpytynnyrin" pohja oli ilman lupaa käännetty pystyyn. Havaitusta kajoamisesta tehtiin ilmoitus Museovirastolle. Tynnyrin pohjasta tehtiin osamalli, jossa on 97 kuvaa, n. 730 000 monikulmiota, kooltaan noin 90MB. Tällä sivulla olevat hylkykohteen kuvat on poimittu MAS:n vapaaehtoisten kuvaamasta 4k materiaalista. Ne ja kaikki muukin lähdemateriaali sekä tutkimusten tulokset löytyvät yllä annetusta "tutkimusaineisto"-linkistä. Artefaktien kuvat ovat Suomen Merimuseon kokoelmista tai Museoviraston Finna-tietokannasta, samoin kuin artefaktien kuvaukset.

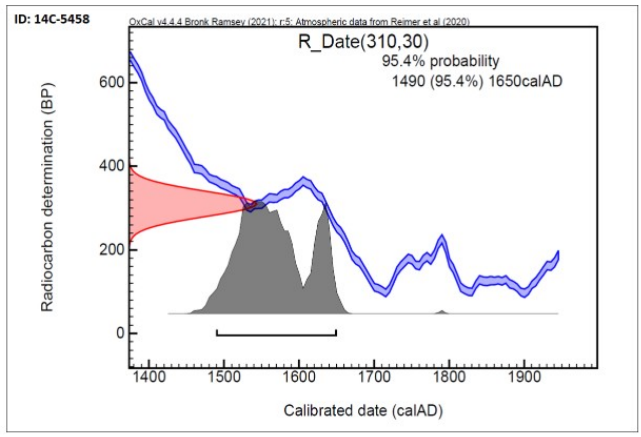

Hylystä otettiin kolme kairausnäytettä, joista saatiin 20, 36 ja 79 vuosirenkaan verran aineistoa. Koska dendrokronologinen ajoitus vaatii nykyään vähintään 50-80 vuosirengasta, ajoitusanalyysit päätettiin teettää vain näytteestä Tid21G (MAS-ID). Näytteen pinnasta teetetty ns. kalibroitu radiohiiliajoitus ajoitti puumateriaalin vahvasti 1500-luvulle, huipun osuessa vuosisadan puoliväliin, kuten oheisesta graafista voidaan tulkita. Kalibroimaton standardi-ikä oli 310 +/- 30 BP radiohiilivuotta eli 1950-310=1640AD, mutta on muistettava, että radiohiiliajoitustulokset ovat vain suuntaa antavia todennäköisyyksiä. Dendrokronologisen ajoituksen suoritti prof. Tuomas Aakala Itä-Suomen Yliopistosta: *"Näyte ajoittui parhaiten nykyisen Pohjois-Saksan alueelta koostettua tammikronologiaa vastaan, jolloin lustot kattoivat vuodet 1390-1468. Ajoitustulokseen (t = 4,5) sisältyy kuitenkin ennen kaikkea kohtalaisen lyhyen lustosarjan tuomaa epävarmuutta".* Lisäksi prof. Aakala toteaa puulajin olevan tammea.

Kohteen kuvaus

Pohjan syvyys hylkyalueella on 7-9m ja hylky makaa hiekkapohjalla lähes pohjois-etelä suunnassa, perä pohjoisessa. Hylkyalueen rajaus on noin 45m pitkä (hylyn suunnassa) ja 10m leveä alue. Hylky on noin 32m pitkä ja noin 7m leveä. Se on kallistunut noin 40 astetta paapuurin puolelle. Hylky on pahoin hajonnut, mutta sen muoto ja keskeiset rakenneosat ovat tunnistettavissa, koska sekä keula- että perävantaat ovat paikoillaan. Perä voidan tunnistaa paitsi aluksen muodoista, myös perävantaasta erottuvista peräsimen kiinnityssaranoiden kolouksista. Hylyn styyrpuurin puoleinen kylki on romahtanut hylyn sisäpuolelle ja paapurin puoleinen kylki ilmeisesti hylyn ulkopuolelle sekä hautautunut hiekkaan/mutaan.

Uunihylky on saanut nimensä hylyn keulapuolella sijaitsevasta, aluksen kokoon nähden isosta liedestä, jonka alimmat kerrokset ovat vielä hyvin muodossaan. Aluksen keulan rakenteet ovat levällään pohjalla, mutta hyvin tunnistettavissa. Hylyssä on paljon kansipalkkeja ja erikokoisilla avautumiskulmilla olevia polvia. Perässä on myös laipioksi tulkittu rakenneosa. Paapuurin kyljellä erottuu muutama potentiaalinen tykkiaukko, joista ainakin yhdestä voidaan selkeästi tunnistaa luukun karmien jäännökset. Hylyssä ei ole jäljellä takilan osia tai tykkejä eikä juurikaan kansilankkuja.

Aiemmat tutkimukset

Yksityinen sukeltaja ilmoitti hylyn Museoviraston merihistorian toimistolle kesäkuussa 1974. Merihistorian toimiston kenttätutkijat (Alopaeus ja Jolkkonen) kävivät tarkastamassa hylyn huhtikuussa 1975. He nostivat hylystä n. 60cm halkaisijaltaan olevan "riippukattilan" ja yhden tiilen sekä tekivät hylystä ensimmäisen raportin suomeksi (MVID# 145429). Hylkyä valokuvattiin ja tutkittiin talvella 1975-1976 yhteistyössä Teredo Navalis -seuran vapaaehtoisten kanssa. Tutkimuksista ja niiden tuloksista on oma kappaleensa "The Bureau of Maritime History Report 1975" -julkaisussa (s. 9), jossa muun muassa todetaan, että lieden lähettyvillä on joitakin keittiövälineitä. Kappaleen lopussa spekuloidaan aluksen olleen 1700-luvun venäläinen rannikkosota-alus, mihin on saattanut vaikuttaa Alopaeuksen ja Jolkkosen hylylle antama lempinimi "Chepeikki".

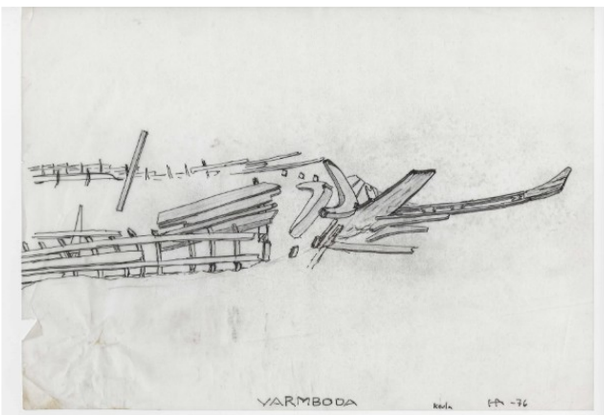

Ilmeisesti hylyn tutkimukset ovat jatkuneet ainakin vuoteen 1977 saakka - päätellen oheisessa kuvassa olevaan viljanäytepussiin kirjatusta vuosiluvusta. Viimeisin raportti tutkimuksista löytyy kuitenkin Olli Tappolan kirjoittamana "The Maritime Museum Helsinki Annual Report 1976" -julkaisusta, jossa on kolmen sivun (s.9-11) pituinen artikkeli tutkimuksista. Artikkelissa mainitaan nostetuksi 1/4 Öre vuodelta 1636, yksi tykinkuula, kannus, teroituskivi, nuija, puunpalasia sekä useita tykkilavetin pyöriä. Artikkelissa kuvataan talvisten tutkimusolosuhteiden haasteita varsin seikkaperäisesti ja kerrotaan tutkimusten tuloksena hylyn kokonaispituudeksi kannen tasalla 31,6m sekä kansipalkkien mukaan leveydeksi jopa 7,1m. Kölin pituudeksi on arvioitu noin 29m. Artikkelin lopussa kerrotaan, että tutkimuksia on tarkoitus jatkaa poistamalla mutaa hylystä eli suorittamalla kaivauksia. Oletettavasti suurin osa sivun alaosassa olevissa kuvissa olevista esineistä on löydetty näiden kaivausten yhteydessä, koska niitä ei ole kirjallisissa lähteissä aiemmin mainittu.

Alustava tulkinta

Alustava tulkintamme on, että kyseessä on vanhan tasasaumaisen purjealuksen hylky. Eri ajoitustulosten perusteella on lähes varmaa, että hylky on ollut uponneena yli 100 vuotta eli kyseessä on kiinteä muinaisjäänne. Hylky on karikon keskellä, nimeämättömän luodon kupeessa sellaisessa paikassa, että se on saatettu ajaa siihen vaurioituneena, jotta miehistö ja matkustajat pääsisivät pelastautumaan luodolle. Hylystä löytynyt raha, puumateriaalin alkuperä (Ruotsin suurvalta-aikaista aluetta) sekä Museoviraston asiantuntijan suulliset lausunnot eräiden artefaktien typologiasta viittaavat vahvasti ruotsalaiseen, 1600-luvun alkupuolen kevyesti aseistettuun sota-alukseen tai jahtiin.

Sekä 1970-luvulla hylkyä tutkineet Teredo Navalis seuran vapaaehtoiset että 2020-luvulla hylkyä tutkineet Suomen meriarkeologisen seuran vapaaehtoiset molemmat kiinnittivät huomiota tiettyihin rakenteellisiin poikkeamiin, jotka saattavat viitata siihen, että aluksen suunnittelussa keskeisiä tekijöitä ovat olleet nopeus ja hyvät purjehdusominaisuudet, eikä niinkään tulivoima. Hylyn kokoon nähden suurehko liesi on saattanut tarjota kylminä vuodenaikoina tavanomaista mukavammat olosuhteet aluksella. Aivan lieden vieressä ollutta, suuren tynnyrin pohjaa muistuttavaa artefaktia, on kutsuttu myös kylpytynnyriksi - mikä se on saattanut ollakin. Hylystä löytynyt lähes kokonainen tähtikannus puolestaan kertoo, että aluksella on ollut mukana myös ratsumiehiä - kenties aatelisia. Kaiken kaikkiaan lienee selvää, että alus on alun perin ollut Ruotsin "kruunun" suurvaltakauden aluksia, joten sen identifikaatiota ja historiaa tulisi etsiä Ruotsin laivaston arkistoista.

Hylyn nimestä

Meriarkeologinen seura käyttää hylystä sukeltajien keskuudessa vakiintunutta nimitystä "Uunihylky", koska tämän hylyn vieressä oleva luoto ei ole Varmbådanin luoto, joka on pari sataa metriä lännempänä ja jonka länsipuolella on kokonaan toisen hylyn jäänteet. Uunihylyn nimittäminen Varmbådanin hylyksi on aiheuttanut paljon sekaannusta hylkyjen kesken. Selityksenä paikannimiongelmalle lienee, että merikartta-aineistossa Varmbådan sana on liian idässä.

Annotoitu 3D-malli hylystä 2021 tilanteessa

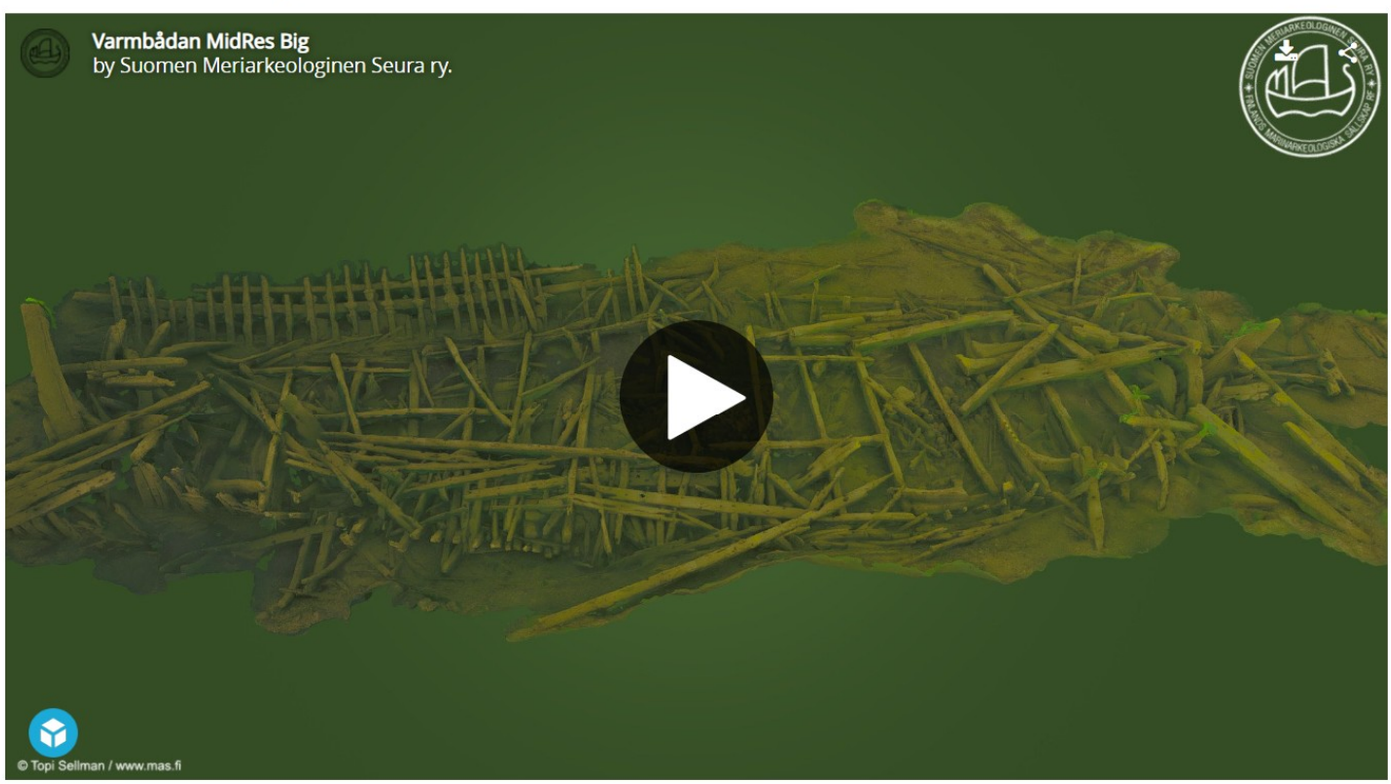

Varmbådan MidRes Big by Suomen Meriarkeologinen Seura ry. on Sketchfab

Osamalli kevään 2022 aikana kyljelleen väännetystä härkätynnyristä

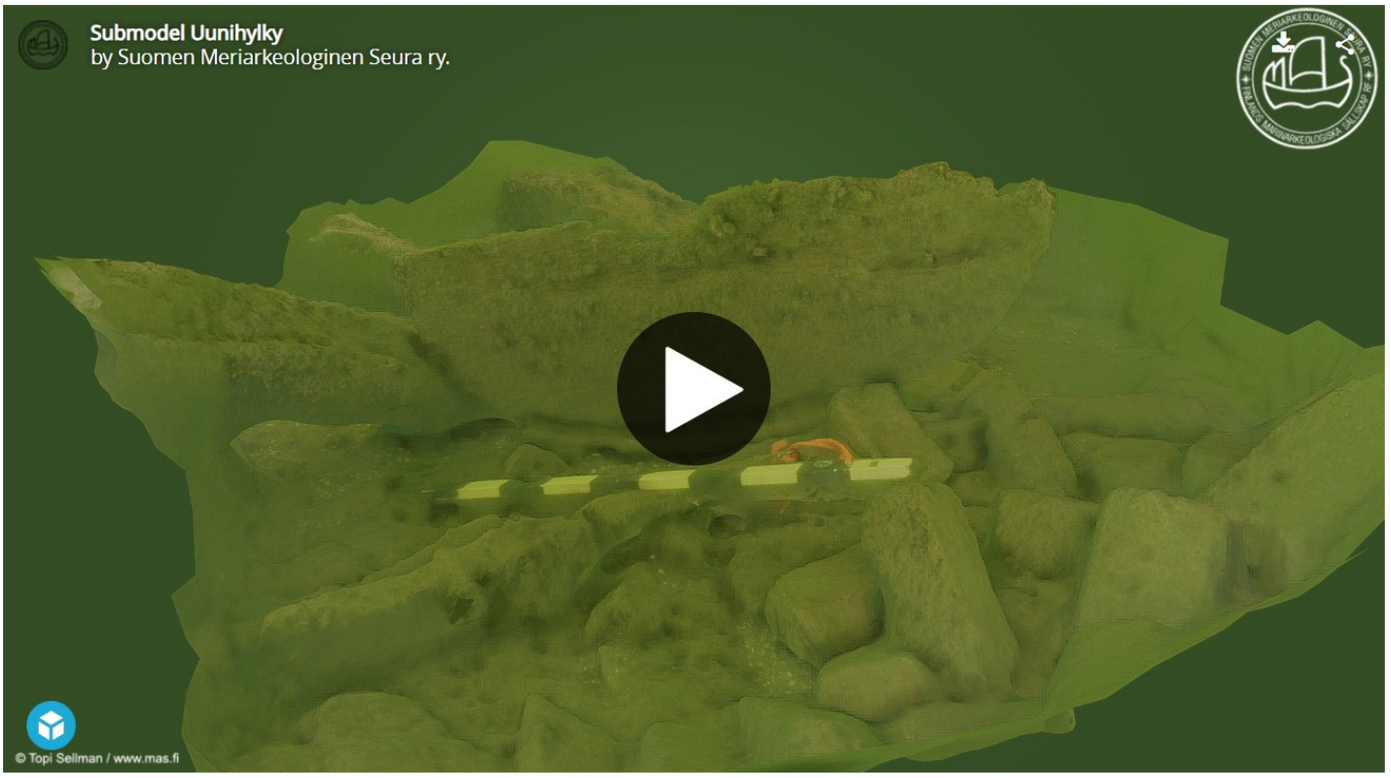

Submodel Uunihylky by Suomen Meriarkeologinen Seura ry. on Sketchfab

Kuvakaappauksia 4k videoilta Uunihylyn keskeisistä rakenneosista

		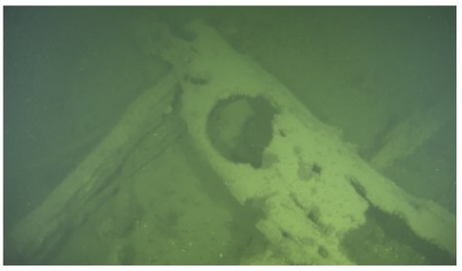
Keulavannas styyrpuurin puolelta etuviistosta	Keulavannas paapuurin puolelta etuviistosta	Keulan klyyssilankun jäänteet
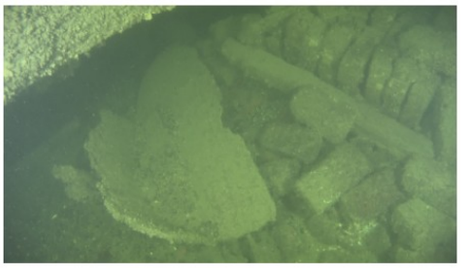	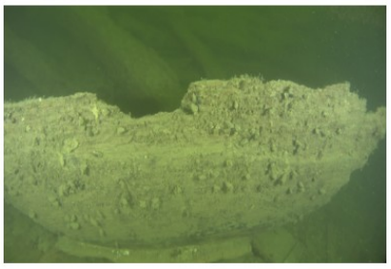	
"Kylpytynnyri" 07/2021 kansipalkin alla, aivan lieden vieressä.	"Kylpytynnyrin" pohja ulkopuolelta 07/2022	"Kylpytynnyrin" pohja sisäpuolelta 07/2022 ja irronneita tynnyrilautoja
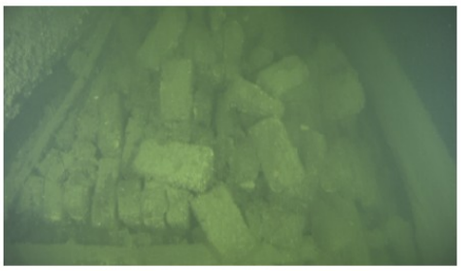		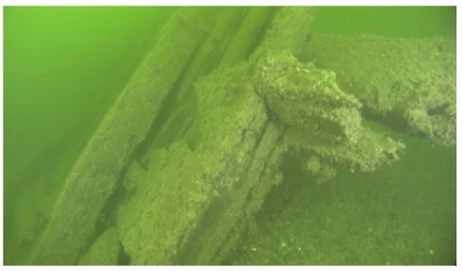
Liesi paapuurista katsottuna	Selkein tykkiaukko paapuurin puolella	Lähikuva tykkiaukon karmista

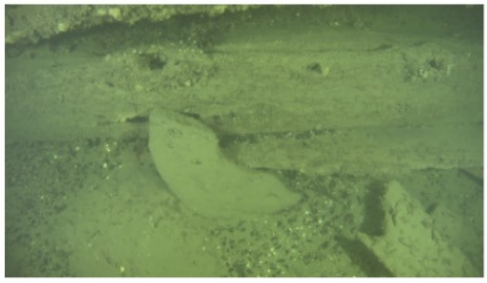		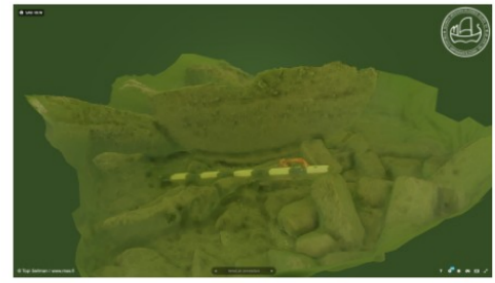
Puolikas "rinkula", joita lienee aluksi luultu tykkilavetin pyörien jäänteiksi	Perspektiivikuva hylkyalueen 3D-mallista lännen puolelta	Perspektiivikuva kylpytynnyrin 3D-mallista

Uunihylystä nostettuja artefakteja Museoviraston Finna-palvelusta ja Suomen merimuseon kokoelmista

			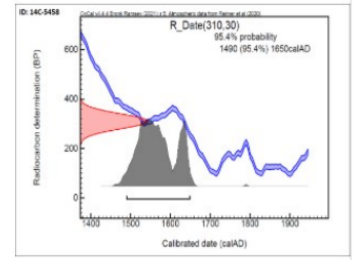
Kuparikolikko, identifioitu ruotsalaiseksi neljännesöreksi vuodelta 1636		Viljanäytteitä	C14 AMS-analyysi näytteestä Tid21G (MAS-ID) tai 14C-5458 (Lab-ID): Standardi C14 ikä 310 +/-30 BP, Oxacal V4.4.4 calibroitu ikä: 1500-luku tai 1600-luvun alku.
SMM981:1	SMM1775:1b	SMM1775:1a	SMM1775:1c

Sylinterin muotoinen tinatuoppi, jossa leveä jalkarengas, kylkien keskiosassa kaksi nelikulmaista korvaa. Korvien jälkeen tuopin yläreuna leviää loivasti.	Rautainen tykinkuula. Korrodoitunut. Kokoonsa nähden kevyt	Rautainen tykinkuula. Korrodoitunut, vähän halkeillut. Kokoonsa nähden kevyt	Rautainen tykinkuula. Korrodoitunut ja deformoitunut. Kokoonsa nähden kevyt
SMM1076:1a	SMM1475:2	SMM277-1	SMM1475:1
Messinkisen tähtisakarakannuksen osa. Ollut alun perin viisisakarainen tähti, jonka keskellä pyöreä reikä; nyt yksi sakara puuttuu.	Kannuksen kappale.	Ruukun kappale, punasavea. Sisäpuolelta vihertävänruskeaksi lasitetun ruukun kappale. Ruukku on ollut pyöreäkylkinen, kapeampi kaulaosa, jossa koristeuurteita. Kaula levenee hieman ruukun reunaa kohden. Ruukun reunasta lähtee kaareva korva, jonka tyvessä kaksi painalletta.	Maalatun saviastian pala.
SMM1076:1c	SMM1076:1b	SMM1076:1d	SMM302006_11
Kiinnitysnauhan kappale	Kiinnitysnauhan kappale	Kiinnitysnauhan kappale	Kolmiomainen, pyöreän ruukun reunapala.
SMM302006_4	SMM302006_7	SMM302006_6a-b	SMM302006_10

Kartion muotoinen teräväkärkinen puikko. Tukevahko. Sisällä mahdollisesti raudan korroosiotuotteita.	Kimpi, joka on vaurioitunut leveämmästä päästään. Toinen pää on viistetty, ja siinä on veistetty ura.	6a: Neliömäinen kappale, jonka pinnalla on paljon pieniä halkeamia ja pieniä reikiä (tuholaisten jäljiltä ?). Kappale on hyvin pehmeä. 6b: Puuastain kahva, jossa on jäljellä hieman astiaosaa. Kahvan ohuempi pää taipuu hiukan alaspäin. Esine on pehmeä ja sen pinnassa on paljon pieniä halkeamia. Esineet sopivat yhteen.	8 kpl pienehköjä keramiikkakappaleita tai -paloja. Palojen paksuus n. 5 mm. Pisin pala 10,2 cm.
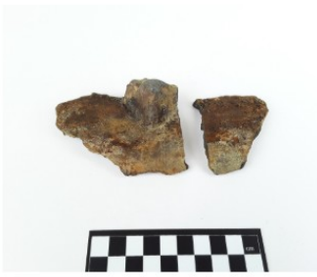			
SMM302006_12a-b	SMM302006_12a-b	SMM302006_13	SMM302006_13
Padan tms. keramiikkapaloja, isommassa kolmiomainen uloke. Palat sopivat yhteen.		Pitkänomainen, korvamainen nahankappale, jonka päällä kellertävää muodostumaa. Paksu vaihtelee jonkin verran, ja näyttäsi, että esine on rakenteeltaan kerroksittainen.	
SMM302006_8a-c	SMM302006_8a-c	SMM302006_9	SMM302006_9
Noin 5mm paksuja keramiikan kappaleita, jotka sopivat yhteen.		Pyöreän ruukun tms. pala, jossa ulkopinnalla n. 4 mm leveä harjanne (sauma)	
SMM302006_3	SMM302006_3	SMM302006_5	SMM302006_5

Kappale, jonka "kahvaosa" on melko ehjä. Leveämmässä päässä on jäljellä rippeitä astiaosasta, ja ulompi, kapeampi pää taipuu alaspäin.	Kirveen terän muotoinen kappale, mahdollisesti kimpi. Toinen pää viistetty terämäiseksi. Esine on raskaan tuntuinen ja sen pinnassa näkyy rautakorroosiotuotteita.

SMM302006_1	SMM302006_1	SMM302006_2a-c	SMM302006_2a-c
Kartion muotoinen teräväkärkiseksi veistetty esine, joka on leveämmästä päästään selvästi katkennut. Pinnassa näkyy jonkin verran raudan korroosiotuotteita.		Yhteeensopivia puukappaleita, jotka ilmeisesti ovat osa kulhoa tai lautasta. Esineen toinen puoli on hyvin sileä ja lautasmaiseksi muotoiltu.	

.

2021 2030 United Nations Decade of Ocean Science for Sustainable Development

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization · The Protection of the Underwater Cultural Heritage

Yhteystiedot

- kaikki seuran viestintäkanavat

3D-mallit Sketchfabissä

- mallintamiemme hylkyjen esittely

MAS-portaali

- seuran avoin tietovarasto, n.18TB

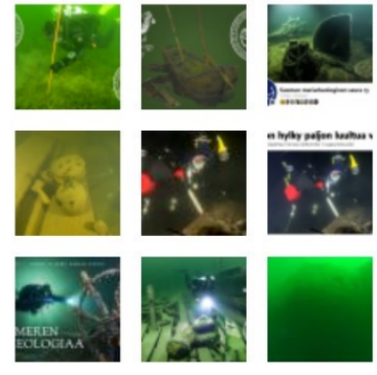

Lisää kuvia toiminnastamme »

© SUOMEN MERIARKEOLOGINEN SEURA RY 2025